

Stefan
ZWEIG



AY IŞIĞI SOKAĞI
KADIN VE MANZARA
LEPORELLA



Tavus
Yayınları

Stefan Zweig

**Ay Işığı Sokağı – Kadın
ve Manzara – Leporella**

«Elips Kitap»

Zweig S.

Ay Işığ1 Sokağı – Kadın ve Manzara – Leporella / S. Zweig — «Elips Kitap»,

ISBN 978-625-6486-06-5

Çok yönlü yazar ve şair olan Stefan Zweig, bir “aydın” olarak da anılmış, psikolojiye olan ilgisini de eserlerine yansıtmış üretken bir yazardır. Kitap, Zweig’in üç kısa dramatik hikâyesinden oluşmaktadır. Okuyucuyu hadiselerin içine sürükleyen bu üç hikâyede, Zweig’in hayal gücüyle kalemi âdeta iş birliği içerisinde. Her hikâyesi, peşi sıra birçok düşünceyi de beraberinde hatırlatır okuyucuya... "Ay Işığ1 Sokağı"nda zengin bir adamın durumu pek de iyi olmayan bir kadın ile evliliğinden bahsedilir. Bu evlilik, kahramanların bekledikleri gibi gitmez ve kadının adamı terk etmesiyle nihayet bulur. Derin pişmanlık duyan adam, karısını geri döndürmek için elinden geleni yapar. Tabii bu süreç, zannettiğ1 kadar kolay olmaz ve beklenmedik durumlarla karşılaşır. *** Kadın ve Manzara’da ise sıradan bir adamın mutluluğ1 ve aşk1 bulma çabası anlatılmaktadır. Zweig, bu hikâyesinde psikolojik tahliller ve başarılı betimlemeler yapmış, üstelik aşk1n mahiyetine derinlemesine ışık tutmuştur. *** Leporella ise âdeta bir kadının dönüşümünü, olduğı kişilikten bambaşka bir kişiliğ1e bürünme sürecini anlatmaktadır. Zweig’in psikolojik analizlerinin zirve yaptığı, ihtiras ve acının harmanlandığı vurucu bir hikâyedir. "Tabiat hastaydı, orada da bu sessiz cinnetin öfkesi vardı ve ben pencereden duyguların aynasına bakıyormuşum gibiydi. Tüm benliğim dışarıya taşıtı, benim bunalımım ile arazininki sessiz, nemli bir kucaklaşmayla birbirine aktı."

ISBN 978-625-6486-06-5

© Zweig S.
© Elips Kitap

Содержание

AY IŞIĞI SOKAĞI	8
Конец ознакомительного фрагмента.	15

Stefan Zweig

Ay Işığ Sokağı. Kadın ve Manzara. Leporella

Stefan Zweig, 28 Kasım 1881’de Viyana’da dünyaya geldi. Kültürlü ve varlıklı bir ailenin ikinci çocuğu olan Zweig’in annesi İtalyan asıllı ve Yahudi Ida Breataur, babası ise tekstil işi ile uğraşan Moritz Zweig’di.

Stefan’ın kültürlü ve birikimli bir birey olmasını isteyen ailesi, ona çok küçük yaşta eğitim vermeye başladı. Edebiyatla yakından ilgileniyor ve yeni diller öğreniyordu. Lise yıllarında şiir yazmaya başladı. Alman şairleri yakından takip ediyor ve kendisine örnek alıyordu.

Viyana ve Berlin’de Felsefe eğitimi aldı. Yolculuklara çıkıyor ve sürekli hayatında değişen her şeyle birlikte yazmaya devam ediyordu. Öğrenmiş olduğu diller dolayısıyla edebî çeviriler yapıyordu. 1901 yılında da Paul Verlaine ile Baudelaire’in şiirlerini Fransızcadan Almancaya çevirdi.

Yolculuklarının dönüşünde 1914’te Birinci Dünya Savaşı başlamıştı. Viyana’da karargâhta memur olarak görev aldı. Cephedeki acılara tanık oldukça savaş karşıtı bir tutum sergiledi ve bu görüşü eserlerine yoğun bir şekilde yansıdı.

Savaşın ardından Stefan, Avusturya’ya geldi ve Salzburg’a yerleşti. Burada Frederike von Winternit ile tanıştı. Frederike, iki çocuklu bir kadındı. Çok geçmeden Stefan ve Frederike evlendiler. Stefan burada ünlenmeye başladı ve geniş bir çevre edindi. 1920’lerde Balzac, Dostoyevski gibi yazarlar üzerine inceleme yazıları yazdı.

Hitler öncülüğünde gelişen “Nasyonel Sosyalizm” akımı karşısında görülen Stefan’ın adı kara listeye alındı. Karşıt ideoloji kitapları Naziler tarafından meydanda ateşe veriliyordu ve bundan Stefan’ın kitapları da nasibini aldı. Bundan sonra bir anda parmakla işaret edilen Yahudilerden biri olmuştı.

1934’te evine düzenlenen baskın neticesinde Londra’ya sürüldü. Bu süreçte yayımladığı eserine, *Rotterdamlı Erasmus’un Zaferi ve Trajedisi* adını verdi. 1937’de eşinden ayrıldı ve daha sonra 1939’da Lotte adındaki bir kadın ile evlendi. Lotte’ye çok değer veriyordu ve ondan esinlenerek *Sabırsız Yürek* adlı romanını kaleme aldı.

Stefan, insanlığın aşağılanmasına, erdemlerin yok oluşuna, ötekileştirmenin çoğalttığı nefrete, kötülükten doğan öfkeye karşı sessiz kalamayan, temeli insan olan her konuya karşı oldukça duyarlıydı. Londra’da oturma vizesi alamaması, bir de üstüne pasaportuna “Yabancı Düşman” damgası vurulmasına dayanamıyor, bu durum çok ağrına gidiyordu. 1940’ta İngiliz vatandaşlığına kabul edildi. Bu sırada Hitler, Batı’ya doğru ilerlemeye başlamıştı. Stefan, eşini de alarak Avrupa’dan ayrıldı; önce New York, ardından Arjantin, sonra Paraguay ve en sonunda Brezilya’ya gittiler. Aralık ayında New York’a geri döndüler. Burada Stefan, *Amerigo-Tarihî Bir Hatanın Öyküsü*’nü yazdı.

Bir süre her şey yolunda gibi gitse de Amerika’nın havası ve suyu eşi Lotte’nin astımını azdırmıştı. Gezgin ruhunu perçinleyen yaşam koşulları, Stefan’ı oradan oraya sürüklüyordu. 1941’de de *Brezilya-Geleceğin Ülkesi* adlı kitabını yayımladı ve hemen ardından Brezilya’ya yerleşmeye karar verdi. Burada *Satranç*’ı yazdı.

1941’de Montaigne üzerine inceleme yazısına başlamıştı ki aslında yaşamının son günlerini yazıyordu. 14 Şubat 1942’de karı koca, Rio Festivali’ni izlemeye gitti. Nispeten keyifleri yerindeydi ki gazetelerdeki kanlı manşeti gördüler: Naziler, Süveyş Kanalı’na doğru yönelmişler; Libya’yı hedef almışlardı. Apar topar evlerine döndüler.

22 Şubat günü, Stefanların yatak odalarının kapısı öğlene kadar hiç açılmadı. Hizmetçileri polise haber verdi. İçeri giren polisin gördüğü manzarada, Stefan sırtüstü yatmış, karısı da elini onun göğsüne koymuş bir şekilde bulunmuşlardı. Cansız bedenleri ile öylece yatan çift, “Veronal” adlı ilaçtan içmişler, öncesinde de masanın üzerine veda mektuplarını bırakmışlardı.

Eserleri:

Acımak, Bir Yüreğin Çöküşü, Düniün Dünyası, Bir Kadının Yirmi Dört Saati, Yarının Tarihi, Kendileri ile Savaşanlar: Kleist-Nietzsche-Hölderlin, Üç Büyük Usta: Balzac-Dickens-Dostoyevski, Kendi Hayatının Şiirini Yazanlar: Casanova-Stendhal-Tolstoy, Lyon'da Düğün, Yıldızın Parladığı Anlar, Karışık Duygular, Satranç, Günlükler, Değişim Rüzgârı, Calvin'e Karşı Castello ya da Köleliğe Karşı Özgür Düşünce, Fouche-Bir Politikacının Portresi, Tehlikeli Merhamet, Amok Koşucusu, Balzac-Bir Yaşam Öyküsü, Magellan, Freud ve Öğretisi, Yakıcı Sır, Ruh Yoluyla Tedavi, Amerigo, Mektuplaşmalar, Buluşmalar, Rotterdamlı Erasmus, Zaferi ve Trajedisi, Clarissa...

Şule Şenkaya, 1950 yılında Balıkesir'de doğdu. 1960-1980 yılları arasında Almanya'da eğitimini tamamladı. Yüksek Ticaret Bölümü mezunudur. Daha sonra Türkiye'ye dönüp çeşitli illerdeki noter, adliye ve SGK'da yeminli tercümanlık yaptı. Ankara'da önce özel bir şirkette ve daha sonra da Siemens firmasında genel müdür sekreteri ve tercüman olarak çalıştı. 2006 yılında emekli olup Elips Kitap bünyesinde Almancadan Türkçeye kitap çevirileri yapmaktadır.

AY IŞIĞI SOKAĞI

Gemi fırtına yüzünden gecikip ancak akşamın geç saatlerinde Fransız liman şehrine varabilmiş, Almanya'ya giden gece treni kaçırılmıştı. Bu yüzden yabancı bir yerde beklenmedik bir gün, banliyödeki bir eğlence lokalinde melankolik hanım müziğinden veya tamamen tesadüfen tanışılmış yol arkadaşlarıyla monoton bir sohbetten başka cazip bir şey olmadan geçecek bir akşam vardı. Otelin küçük yemek salonundaki hava dayanılmazdı; yağlı, dumanlı ve ben dudaklarımda hâlâ denizin tuzlu, soğuk ve temiz soluğu olduğundan bu bulanık kirliliği iki kat daha fazla hissediyordum.

Bu yüzden dışarıya çıktım, öylesine aydınlık ve geniş caddeden yürüyerek bir halk orkestrasının çaldığı bir meydana ve sonra yine gezintiye çıkmış insanların rahat rahat aktığı bir yoldan devam ettim. Önceleri bu tanımadığım ve taşra usulü süslenmiş insan selinde yürümek bana iyi geldi ama kısa bir süre sonra bu yabancı insan kalabalığını ve onların kesik kesik gülüşmelerini, bana şaşkın, tanımayarak veya sırtarak bakan gözleri, beni fark ettirmeden ileriye iten dokunuşları, binlerce küçük kaynaktan gelen ışık ve hiç bitmeyen adım seslerini kaldıramadım.

Deniz yolculuğu hareketli geçmişti ve kanımda hâlâ bir sallanma ve hafif bir çakırkeyiflik duygusu vardı: Hâlâ ayaklarımdın altında bir kayma ve sallantı hissediyordum, toprak nefes alırcasına hareket ediyor ve cadde göğe doğru havalanıyor gibiydi. Bu gürültülü kargaşadan dolayı birdenbire başım döndü ve kendimi kurtarmak için ismine bakmadan bir yan caddeye döndüm ve oradan da tekrar anlamsız gürültülerin yavaş yavaş azaldığı daha bir küçüğüne geçtim ve amaçsızca yürüyerek büyük meydandan uzaklaştıkça gittikçe daha karanlık olan ve kılcal damarlar gibi dallara ayrılan yollardan geçtim. Büyük kavisli elektrik lambaları, şu geniş bulvarların ayları gibi olanlar buralarda artık yanmıyordu ve tek tük ışıklandırmaların üstünde nihayet yıldızlar ve bulutlu, siyah gökyüzü görünüyordu.

Limanın yakınlarında, denizciler mahallesinde olmalıydım, bunu bayat balık kokusundan hissediyordum; Şu yosun ve çürümenin tatlımsı kokusu, aynı dalgalarla karaya sürüklenen yosunların koktuğu gibi, bu kendine has kötü kokular ve havalandırılmayan odalar bu bölgelerde günün birisinde büyük bir fırtına kopup onlara nefes getirene kadar böyle kokardı. Bu belirsiz karanlık ve beklenmedik yalnızlık bana iyi geldi, adımlarımı yavaşlattım, şimdi tüm sokakları birer birer incelemeye başladım. Her birisi komşu sokaktan farklıydı, burada birisi huzurlu, orada birisi işveli ancak hepsi karanlıktı ve görünmeyen bir yerden, yer altındaki kaynakları tahmin edilemeyecek gibi mahzenlerin göğsünden gelen boğuk müzik ve insan sesleri ile doluydu. Çünkü hepsi kapalıydı ve sadece kırmızı veya sarı bir ışıkla göz kırpyordu.

Yabancı şehirlerdeki bu sokakları, bu tüm ihtirasların kirli pazarını, yabancı ve tehlikeli denizlerde yalnız geçirdikleri gecelerden sonra bir geceliğine ve cinsel hayallerini bir saat içinde gerçekleştirmek için buraya gelen denizcilere sunulan baştan çıkartıcı şeylerin çoğunluğunu seviyorum. Bu dar yan sokaklar, büyük şehrin sosyal açıdan düşük bölgelerinde bir yerlerde saklanmak zorundalar, zira onlar kibar insanların oturduğu temiz camlı aydınlık evlerin yüzlerce maskenin arkasına sakladıklarını korkusuzca ve ısrarla söylerler.

Küçük odalardan cazip müzik sesleri gelir, sinemacılar parlak afişlerle tahmin edilemeyecek gösteriler vadeder, kapıların altına saklanmış küçük, dört köşeli ışıklar samimi bir selamla göz kırparak çok belirgin bir davet gönderir, bir kapının ufak bir aralığından altın renginde payetlerle süslenmiş çıplak et parlar. Kafelerden sarhoşların bağrıışmaları ve oyuncuların kavga gürültüleri gelir. Denizciler burada karşılaştıklarında sırtır, donuk bakışları çokça ihtiras yüzünden parlamaya başlar çünkü burada her şey kadınlar ve oyun, içki ve seyir, kirli ve büyük bir maceradan ibarettir. Ancak bunların hepsi çekinerek ama yine de indirilmiş pencere kepenklerinin ardından belirgindir, her şey sadece içeride kalır ve bu sahte gizlilik ve kolay ulaşılabilirlik iki kat daha fazla cazip gelir. Bu caddeler Hamburg'da ve Colombo'da ve Havanna'da hep aynıdır, aynı burada ve orada olduğu gibi lüks caddeler vardır, zira hayatın yukarıdaki ve aşağıdaki biçimi aynıdır. Cinsel zevklerin

kuralsız olduğu bir dünyanın son fantastik kalıntılarıdır bu medeni olmayan caddeler, burada hâlâ dürtüler vahşice ve dizginlenmeden dışa vurulur, ihtiraslardan oluşan karanlık bir orman gibidir ve gösterdikleriyle tahrik ederken gizledikleriyle kışkırtır. Rüyalarına girer insanın.

Ve birdenbire kendimi içinde hapsedilmiş gibi hissettiğim bu sokak da böyleydi. Kılıçlarımı eğri büğrü kaldırım taşlarında takırdatarak sürükleyen birkaç süvarinin peşine takılmıştım öylesine. Bir bardan kadınlar seslendi onlara, güldüler ve kaba şakalar yaptılar; birisi cama vurdu, sonra bir yerlerden bir ses küfür etti, adamlar yola devam ettiler, gülüşmeler uzakta kaldı ve sonra duyulmaz oldu. Sokak yine sessizleşti, birkaç pencere mat ve puslu ay ışığında biraz parlıyordu.

Durdum ve bana biraz garip gelen bu sessizliği içime çektim, zira arkasında gizemli, şehvetli ve tehlikeli bir şey vınıyor gibiydi. Belirgin bir biçimde bu sessizliğin bir yalan olduğunu ve bu sokağın bulanık pususunda dünyanın kokuşmuşluğundan bir şeylerin parıldadığını hissediyordum. Durdum, bekledim ve boşluğu dinledim. Artık şehri hissetmiyordum ve sokağı da ne onun ismini ne de kendiminkini biliyordum, sadece burada yabancı olduğumu, bilinmeyen bir yerde harika bir biçimde serbest olduğumu, içimde hiçbir amaç, hiçbir mesaj, hiçbir ilişki olmadığını ve buna rağmen çevremdeki bu karanlık hayatı kendi derimin altındaki kanı hissettiğim gibi yoğun hissediyordum.

Hissettiğim şey hiçbir şeyin benim için olmadığı ama yine de her şeyin benim olduğuydu, yaşadığım ilgisizliğe rağmen çok derin ve çok gerçek şeyler tadıyor olmak müthiş mutluluk veren, iç dünyanın canlı kaynağını oluşturan bir duyguydu ve yabancı yerlerde zevk gibi üstüme çökerdi. Birdenbire, bu boş sokakta öyle etrafı dinleyerek dururken, aynı zamanda da olması gereken herhangi bir şeyi, beni bir uyurgezer gibi boşluğu dinlemekten çıkaracak bir şeyi merakla beklerken, uzaktan ya da bir duvarın arkasından bir yerlerden gelen çok boğuk Almanca bir şarkı söylendiğini duydum. “Freischütz”ün¹ o çok basit dizeleriydi: “Schöner, grüner Jungfernkranz”² Bir kadın sesi söylüyordu, çok kötüydü ama ne de olsa bir Alman şarkısıydı, dünyanın bu yabancı köşesinde Almanca okunduğu için bir bakıma dostça sayılırdı. Şarkı herhangi bir yerde söyleniyordu ama haftalardan beri ilk vatan sözleri olduğu için bir selam gibi hissetmiştim. Burada kim benim lisanımı konuşuyor diye sordum kendime, bu bakımsız ve karışık sokakta kimin içindeki bir hatıra bu basit şarkıyı kalbine hatırlatıyor?

Sesi takip etmeye başladım, kapalı panjurlarıyla yarı uyur gibi duran ama panjurların arkasındaki hayatı ışığın belli ettiği ya da bazen bir elin sallandığı bir ev, bir ev daha ilerledim. Binaların duvarlarında parlak yazılar, bağırان afişler yapıştırılmıştı; aralara saklanmış bir bar viski, bira ve çeşitlerini vadeliyordu ama her yer kapalıydı, insanları hem geri çeviriyor hem de davet ediyordu. Ve bu arada -uzaktan birkaç adım sesi duyulurken- nakaratı şimdi tekrar tekrar ve daha tiz bir sesle söyleyen ve gittikçe yakınlığı o ses geliyordu ve evi buldum.

Bir an için tereddüt ettim, sonra beyaz tüllerle sıkıca örtülmüş iç kapıya gittim. Ama kararlı bir şekilde kapıya eğildiğim anda koridorun loşluğunda bir şey canlandı, galiba cama iyice yapışmış orayı gözleyen birisiydi, korkuyla irkildi, yüzüne yukarıda asılı olan fenerin kırmızı ışığı vursa da korkudan rengi solmuş, gözleri kocaman açılmış bir adam bana bakıyordu, özür gibi bir şeyler mırıldandı ve sonra sokağın alaca karanlığında gözden kayboldu. Garip bir selamdı bu. Adamın arkasından baktım. Sokaktaki kaybolan gölgesinde ona ait bir şey daha kıpırdar gibi oldu ama belirsizdi. İçeriden o ses hâlâ ve bana daha da tizleşmiş gibi geliyordu. Bu beni cezbettiler. Kapıyı açtım ve hızla içeri girdim. Şarkının son sözü bıçakla kesilmiş gibi bitti. Ve korkuyla karşımda bir boşluk hissettim, suskun bir düşmanlık, sanki bir şeyi parçalamıştım. Yavaş yavaş gözüm neredeyse boş gibi olan odaya alıştı, bir dolap ve bir tezgâh vardı, belli ki arkadaki kapıları yarı aralanmış, loş ışıkları ve hazır yataklarıyla esas amacı hemen belli eden diğer odaların girişiydi burası. Masanın ön tarafında bir kız dirseklerini dayamış, masaya yaslanıyordu, makyajlı ve yorgun, tezgâhın arkasında iri yarı ve soluk gri tenli meyhaneci kadın, yanında çirkin sayılmayacak başka bir kız ile duruyordu. Selamım sert bir şekilde

¹ Freischütz: Alman romantik dönem opera müziği bestecisi Carl Maria von Weber tarafından hazırlanmış üç perdelik bir opera eseridir. (ç.n.)

² “Schöner, grüner Jungfernkranz: Güzel, yeşil gelin tacı. (ç.n.)

odaya düştü, epey sonra bıkkın bir yankı gibi cevap geldi. Böyle boşluğa, böyle gergin ve can sıkıcı bir suskunluğa girmekten rahatsızlık duydum ve hemen oradan çıkıp gitmek istedim ama sıkılmama bir bahane bulamadım ve çaresiz öndeki masaya oturdum. O sırada görevini hatırlayan kız ne içmek istediğini sordu ve kaba Fransızcasından Alman olduğunu hemen anladım.

Bir bira ısmarladım, gitti ve göz kapaklarının altından sönen ışıklar gibi bakan yavan gözlerinden daha da ilgisiz o miskin yürüyüşüyle geri geldi. O tür yerlerde âdet olduğu gibi benim kadehimin yanına mekanik bir hareketle kendisi için de bir tane koydu. Kadehini bana kaldırırken boş bakışları yanımdan geçip gitti; böylece ben de onu inceleyebildim. Yüzü hâlâ güzeldi aslında ve hatları düzgündü ama sanki içten gelen bir yorgunlukla maske gibi olmuş ve basitleşmişti; her şey sarkmış, göz kapakları ağırlaşmış, saçları incelmışti; yanakları kötü boyalardan lekelenmiş, makyajı bozulmaya başlamış ve dudaklarına kadar uzanan derin bir kırışıklık oluşturmuştu. Elbisesini de öylesine giymişti, sesi de bitkindi, sigara ve bira yüzünden boğuklaşmıştı. Geneline baktığımda yorgun olan ve sadece alışkanlıktan ve duygusuzca yaşamaya devam eden bir insan olduğunu algılıyordum. Çekinerek ve korkarak bir soru sordum. Bana bakmadan, dudaklarını neredeyse hiç oynatmadan, ilgisiz ve donuk bir ifadeyle cevap verdi. İstenmediğini hissettim. Arkamdaki meyhaneci kadın esnedi; diğer kız bir köşede oturmuş bize bakıyor ve sanki onu çağırmamı bekliyordu. Aslında gitmek istiyordum ama her yerim ağırlaşmış gibiydi; bu yoğun, için için yanıyormuş gibi olan havada, tayfalar gibi sendeliyordum, merakın ve korkunun esiri olmuş gibiydim; zira bu kayıtsızlık bir biçimde çekiciydi.

Sonra yanımda atılan tiz bir kahkaha beni korkutarak sıçrattı. Aynı anda da titreyen alev ve hava akımı yüzünden arkamdaki kapıyı birisinin açmış olduğunu hissettim. “Sen yine mi geliyorsun?” diye sordu yanımdaki ses, Almanca tiz ve alaylı bir tonda. “Yine evin çevresinde dolanıp duruyorsun, adi herif seni! Gel içeriye, sana bir şey yapmam.”

Döndüm, önce geleni sanki bedeninden ateş çıkıyormuş gibi bağırarak selamlayan kıza baktım, sonra kapıya. Ve kapı daha tam açılmadan titreyen kişiyi tanıdım, biraz önce kapıya yapışmış gibi duran bu insanın yalvaran bakışlarını tanıdım.

Şapkasını bir dilenci gibi utangaç bir tavırla elinde tutuyor ve kadının cırtlak bir sesle ve iri bedenini sarsan kahkahasından ve ona eşlik eden arkadaki tezgâhtaki meyhaneci kadının fısıltılarından dolayı titriyordu.

“Oraya, Françoise’ın yanına otur.” diye azarladı kız, ürkek adımlarla ayağını sürüyerek yaklaşırken zavallıyı. “Görüyorsun, bir bey var.”

Almanca bağırarak söylemişti bunları adama. Hiçbir şey anlamış olmamalarına rağmen meyhaneci kadın ve diğer kız yüksek sesle güldüler ama müşteriyi önceden tanıyor gibiydiler.

“Ona şampanya ver, Françoise, pahalısından, bir şişe!” diye gülerek karşıya bağırdı kadın ve adama yine alaycı bir tavırla: “Eğer senin için pahalı ise dışarıda kal, adi cimri seni! Beni bedava seyretmek istiyorsun, biliyorum, sen her şeyi bedava istiyorsun.” dedi. Bu berbat kahkahayla uzun boylu şahıs sanki eridi, kamburu eğri bir biçimde yükseldi, yüzünü köpekler gibi saklamak istiyor gibiydi, eli şişeye uzanırken titredi ve şarabı koyarken döktü. Devamlı yukarıya, kadının yüzüne yönelmek isteyen bakışları yerden kalkamıyor, tabandaki fayansların üzerinde daireler çiziyordu. Ancak şimdi bu takatsiz yüzü lambanın ışığında daha net gördüm; yıpranmış ve solgundu, kemikli kafasındaki saçları nemli ve inceydi, eklemeleri kırılmış gibi sallanıyordu, güçsüz bir zavallıydı ama yine de bir sinsiliği vardı. Ondaki her şey eğri ve yerinden oynamış gibiydi, boynu büküktü ve şimdi bir kere kaldırıp sonra hemen korkarak kaçırıldığı bakışlarında hain bir ışık vardı.

“İlgilenmeyin onunla!” diye buyurdu kız bana Fransızca ve beni döndürmek ister gibi kolumu çekti sertçe. “Bu benimle onun arasında eski bir mesele, bugünün meselesi değil.” Ve sonra yine ısırmaya hazırmış gibi dişlerini göstererek adama seslendi, “Burayı dinle, kart hilekâr.” diye bağırdı. “Ne konuştuğumu duymak istiyorsun. Seninle gelmektense kendimi denize atarım dedim.”

Meyhaneci kadın ve diğer kız yine ağızlarını yayararak aptalca gülüştüler. Onlar için alışkın oldukları bir eğlence, her gün tekrarlanan bir şaka gibiydi bu. Ama şimdi diğer kızın sahte bir sevecenlikle adama sokulduğunu ve tatlı sözlerle okşadığını, adamın bunlardan korkup titremesine

rağmen karşı koyma cesaretini gösteremediğini görmekten sarsıldım ve adamın bu kargaşa esnasında korkulu, mahcup ve tedirgin bakışları benimkilerle karşılaştıkça ürktüm. Şimdi birdenbire miskinliğinden kurtulup canlanmış ve gözleri elleri titreyecek kadar hainlik dolu parlayan yanımdaki kadından öğreniyordum da ayrıca. Masanın üzerine para attım ve gitmek istedim ama kadın parayı almadı.

“Seni sıkıyorsa atarım dışarı o köpeği. İtaat etmek zorunda. Bir bardak daha iç benimle, hadi!”

Bana tutkulu bir sevecenlikle yanaştı; diğer adama işkence etmek için rol yaptığını hemen anlamıştım. Kadın bu hareketlerinin her birisinde adama yan gözle hızlı bir bakış atıyordu ve kadının her hareketinde adamın uzuvlarının kızgın demirle dağlanır gibi titrediğini görmek benim için çok can sıkıcıydı. Kadına dikkat etmeden gözlerimi sadece adama diktim ve içinin öfke, hiddet, kıskançlık ve şehvetle kabardığına ama kadın başını ona doğru çevirdiğinde hemen sindiğini görünce ürperdim.

Sonra kadın bana iyice sokuldu; bu oyundan aldığı hain bir zevkle titreyen bedenini hissettim, parlak yüzünden gelen kötü pudra kokusundan ve yıpranmış bedeninin buharından tiksindim. Onu yüzümden uzaklaştırmak için bir puro çıkarttım, bakışlarım daha masanın üzerinde bir kibrit ararken kadın adama bağırıştı bile: “Buraya ateş getir!”

Ben adamdan daha fazla kadının bana hizmet ettirmek için yaptığı bu uygunsuz ve haince istekten korktum ve kendim ateş bulmak için harekete geçtim. Ama kadının sözlerinden kırbaç yemiş gibi olan adam yan yan attığı adımlarla sallanarak geldi ve çakmağını masaya dokunursa eli yanacakmış gibi hızla masanın üzerine bıraktı. Bir an için bakışlarımız karşılaştı: Gözlerinde büyük bir utanç ve müthiş bir mutsuzluk vardı. Ve bu köle bakışı içimdeki insana, kardeşe dokundu. Ben de kadının aşağılamasını hissediyor ve adamla birlikte utanıyordum.

“Size çok teşekkür ederim.” dedim Almanca. Kadın irkildi, “Zahmet etmenize gerek yoktu.” Sonra elimi uzattım. Bir duraksama, adam uzun bir süre duraksadı sonra avucumda nemli, kemikli parmaklar ve birdenbire kasılırcasına şükranla sıkıldığı duygusu. Adamın gözlerime bakan gözleri bir saniye kadar parladı, sonra yine gevşek göz kapaklarının ardına gizlendi. İnadımından adamı yanıma oturmaya davet etmeye hazırlanıyordum ancak davetkâr tavrım elimden belli olmuş olacak ki kadın adama hemen: “Git yine otur ve burayı rahatsız etme!” diye buyurdu.

O zaman kadının cırtlak sesinden ve yaptığı bu işkenceden midem bulandı. Bu boğucu batakhane, bu itici fahişenin ve bu geri zekâlı adamın yanında, bu yoğun bira, sigara dumanı ve ucuz parfüm kokusu içinde ne işim vardı? Açık havaya çıkmak istiyordum. Kadına doğru para uzattım, ayağa kalktım ve kadın gülerek yanıma yaklaşırken hızla geriye çekildim.

Bir insanın alçaltılması için oynanan bu oyunda rol almak beni tiksindiriyordu ve kararlı davranarak kadının beni cinsel olarak ne kadar az tahrik ettiğini açıkça belli ettim. Kadının kanı öfkeyle kabardı, dudağının kenarında hain bir çizgi oluştu ama bir şey söylemekten kaçındı, hızla ve kinini gizlemeden adama döndü; adam ise kendini olabilecek en kötü şeye hazırlanmış olarak kadının tehdidi yüzünden kovalanıyormuş gibi aceleyle elini cebine attı ve titreyen parmaklarıyla bir cüzdan çıkardı. Şimdi kadınla yalnız kalmaktan korkuyordu, bu çok belliydi ve acelesinden cüzdanındaki düğümleri çözemiyordu: köylülerin ve basit insanların kullandığı türden örülmüş ve boncuklarla süslenmiş bir cüzdandı bu. Ceplerinde şangırdayan paralarını bir el hareketiyle çıkarıp masanın üzerine atan denizcilerin aksine parasını çabucak harcamaya alışkın olmadığı hemen anlaşılıyordu; belli ki parasını dikkatle sayıp madenî paraları parmaklarıyla tartmaya alıştı.

“Nasıl da sevgili tatlı kuruşları için titriyor! Çok yavaş mı oluyor? Bekle!” diye alay etti kadın ve bir adım yaklaştı. Adam korkup geriledi, kadın onun korktuğunu görünce omuzlarını kaldırarak ve bakışlarındaki tarif edilemez bir tiksintiyle: “Senden bir şey almam, parana tüküreyim.” dedi. “Kıymetli paracıklarının hepsi sayılı biliyorum, fazladan bir tanesi bile gün yüzüne çıkmamalı. Ama asıl... -kadın birdenbire parmağıyla adamın göğsüne dokundu- Kimse çalmasın diye içine diktığın kâğıt paracıkların!” Ve gerçekten de bir kalp hastasının kriz geçirirken birden göğsünü tutması gibi, adamın titreyen solgun eli ceketinin belli yerindeki bir noktaya gitti, elleri gayriihtiyari gizli yuvayı

yokladı ve sonra rahatlayarak düştü. “Cimri!” diye püskürdü kadın. O anda işkence çeken adamın yüzü birdenbire kızardı, cüzdanını bir hamleyle önce korkudan çığlık atan, sonra gülen ve koşarak kadının yanından geçerek bir yangından kaçıyormuş gibi kapıdan dışarıya fırlayan diğer kıza doğru attı.

Kadın bir an kapıldığı nefret ve öfkenin ateşiyle öylece dimdik durdu. Sonra göz kapakları yine düştü, yorgunluğu gergin bedenini gevşetti. Bir dakika içinde yaşlanmış ve bitkinleşmiş gibiydi. Şimdi bana dönen bakışlarını belirsizlik ve boşluk matlaştırmıştı. Utanacak bir şey yapmış duygusuyla sıkılarak ayılan bir sarhoş gibi öylece duruyordu. “Dışarıda parası için sızlanacak, belki de polise gidip bizim çaldığımızı söyleyecek. Ve sonra yarın yine gelecek. Ama bana sahip olamayacak. Herkes olabilir ama o değil!”

Tezgâha gitti, paraları fırlattı ve bir dikişte bir kadeh konyağı yuvarladı. Gözlerinde yine o kızgın ışık yanıp sönüyordu ama sanki öfke ve utanç dolu gözyaşlarından dolayı şimdi buğulanmış gibiydi. Kadına hissettiğim içimdeki tiksinti acıma duygumu yok etmişti! “İyi akşamlar.” dedim ve çıktım. “Bon soir” diye cevap verdi meyhaneci kadın. Kadın etrafına bakmadan tiz ve alaycı bir sesle kahkaha attı sadece.

Dışarıya çıktığımda sokak sadece gecedен ve gökyüzünden oluşuyordu, boğucu ve karanlıktı, ayın ışığı çok uzaklardaydı. Ilık ama sağlam havayı hırsla içime çektim, içimdeki dehşetin yerini kaderlerin çeşitliliği karşısında duyduğum büyük şaşkınlık aldı ve tekrar -gözlerimi yaşartacak kadar beni mutlu eden bir duyguyu- her pencerenin arkasında bir kaderin beklediğini, her kapının bir maceraya açıldığını hissettim yine; bu dünyanın çeşitliliği her yerdeydi ve en pis köşelerde bile böceklerin parlayarak çürümeleri gibi önceden belirlenmiş olaylarla doluydu. O itici karşılaşma artık uzakta kalmış ve gerginliğim yerini yaşananları güzel bir rüyaya dönüştürmek isteyen tatlı bir yorgunluğa bırakmıştı. Bu birbirlerini kesen, karışık dar sokaklar arasından otelimin yolunu bulmak için gayriihtiyari gözlerimle çevreyi araştırdım. O sırada yanımda -duyurmadan yakınım gelmiş olmalıydı- bir gölge belirdi.

“Affedersiniz -bu mütevazı sesi hemen tanımıştım- ama zannedersen buraları pek bilmiyorsunuz. İzin verirsiniz size... Size yolu gösterebilir miyim? Beyefendi nerede kalıyor?..”

Otelimin adını söyledim.

“Size eşlik edeceğim... İzin verirsiniz.” diye ekledi hemen yine mütevazı bir tavırla.

Beni yine dehşet sardı. Yanımda sürünürcesine, hayalet gibi, neredeyse hiç duyulmadan atılan ama hemen dibimdeki bu adımlarla, denizciler sokağının karanlığı ve yaşadıklarımın anısı yavaş yavaş değerlendiremediğim ve karşı koyamadığım karmakarışık bir rüyaya benzer bir duyguya dönüşüyordu. Gözlerine bakmadan onlardaki teslimiyeti ve dudaklarının titrediğini hissettim; benimle konuşmak istediğini biliyordum ama duygusal bir sersemlik içinde olduğumdan ve yüreğimdeki merak ile bedenimin uyuşukluğu artarak birbirine karıştığı için bunu ne kolaylaştıracak ne de zorlaştıracak bir şey yaptım. Birkaç defa hafifçe öksürdü, kelimelerin boğazında düğümlendiğini fark ettim ama o kadından gizemli bir şekilde bana geçmiş bir zalimlik hissediyor, adamın utançla ve ruhsal sıkıntıyla boğuşmasından âdeta zevk alıyordum: Ona yardım etmedim, aksine bu kara ve ağır suskunluğun aramızda kalmasına izin verdim. Bu kirli dünyadan kaçmak için attığımız, onun hafif sürünen ve yaşlı, benimse kasten güçlü ve sert adımlarımızın sesleri birbirine karışıyordu. Aramızdaki gerginliği gittikçe daha fazla hissediyordum: Bu suskunluk tamamen içten gelen tiz bir çığlıktı ve çok gerilmiş bir çalgı teli gibiydi ve sonunda -önce çok zorlanarak da olsa- tek bir kelimeyle koptu.

“Siz... Siz... Bayım... Orada, içeride garip bir sahneye tanık oldunuz... Kusura bakmayın... Kusura bakmayın... Tekrar bundan bahsettiğim için kusura bakmayın... Ve ben çok gülünçtüm... O kadın... Zira o kadın...”

Yine sustu. Boğazına bir şeyler düğümlenmişti. Sonra sesi çok yavaş olarak aceleyle fısıldadı: “O kadın... Kadın benim karım.” dedi.

Şaşkınlıktan sıçramış olmalıyım, zira özür dilemek istiyormuş gibi konuşmaya acele ile devam etti: “Yani... Karımdı... Beş, dört yıl önce... Memleketim Hessen, Geratzheim’da... Bayım onun hakkında kötü şeyler düşünmenizi istemem... Onun böyle olması belki benim suçum. Eskiden böyle biri değildi... Ben... Ben eziyet ettim ona. Çok fakir olmasına rağmen aldım onu, giyeceği bile yoktu, hiçbir şeyi, hiçbir şeyi yoktu... Ama ben zenginim... Yani varlıklı... Zengin değil... Ya da en azından eskiden öyleydim... Ve biliyor musunuz bayım... Ben belki de -o haklı- tutumluydum... Ama eskiden öyleydim bayım, felaketten önce ve buna lanet ediyorum... Ama babam öyleydi, annem de herkes öyleydi... Ve ben her kuruş için çok çalıştım... O rahat biriydi, güzel şeyleri severdi... Ama fakirdi ve ben bunu her zaman yüzüne vurdum... Bunu yapmamalıydım, şimdi biliyorum bayım çünkü gururludur o, çok gururludur... Sakın onun kendisini gösterdiği gibi biri olduğuna inanmayın... Bu yalan ve kendi canını acıtıyor... Sadece... Sadece benim canımı yakmak, bana işkence etmek için... Ve... Bir de... Bir de utandığı için... Belki de kötü biri olmuştur ama ben... Ben inanmıyorum... Çünkü bayım, o çok iyiydi, çok iyi...”

Gözlerini sildi ve karşı koyamadığı heyecanından durdu. Gayriihtiyari yüzüne baktım ve birdenbire gözüme artık gülünç görünmedi, hatta Almanya’da yalnızca toplumun alt sınıflarının kullandığı bu garip ve yağcı bir hitap olan “bayım” kelimesini bile fark etmiyordum artık. Yüzüne konuşmak için gösterdiği içten çaba yansıdı; şimdi tekrar zorla öne doğru sendelediğinde bakışları kaldırım taşlarında donup kaldı; sanki kasılmış boğazından işkenceyle çıkan sözleri titrek ışıktaki kaldırımdan güçlükle okuyor gibiydi.

“Evet bayım.” dedi derin bir nefes alarak ve sonra içinin daha yumuşak dünyasından gelen bambaşka, tok bir sesle, “O çok iyi biriydi... Bana karşı da onu sefaletinden kurtardığım için bana minnettardı... Ve onun minnettar olduğunu da biliyordum... Ama... Ben... Bunu duymak istiyordum... Devamlı yeniden... Devamlı yeniden... Bunu duymak bana iyi geliyordu... Bayım, bunu duymak, birisinden daha iyi olduğunu duymak çok iyi geliyordu... Hem de hem de aslında daha kötü olan olduğunu biliyorsa insan... Bunu tekrar tekrar duyabilmek için bütün paramı verebilirdim... Ve o çok gururlu birisiydi ve benim bunu, bu minneti duymayı istediğimi anlayınca gitgide daha az dile getirir olmuştu... Bu yüzden... Sadece bu yüzden bayım, onu hep yalvartıyordum... Kendiliğimden hiçbir şey vermiyordum... Her elbise, her kurdele için gelip dilenmesi ruhumu okşuyordu... Üç yıl boyunca böyle eziyet ettim ona, gittikçe daha fazla... Ama bayım, onu çok sevdiğim için yapıyordum bunu... Gururunu seviyordum ama bu gururu kendime kul etmeyi de seviyordum, ben deliydim ve ne zaman bir şey istese, kızardım... Ama bayım aslında kızmıyordum, onu aşağılayabilmem için yakaladığım her fırsattan mutlu oluyordum çünkü... Çünkü onu nasıl sevdiğimi bilmiyordum...”

Yine sustu. Tamamen sendeliyordu şimdi. Galiba beni unutmuştu. Gittikçe yükselen mekanik bir sesle, sanki uykudaymış gibi konuşuyordu.

“Bunu... Bunu ancak o gün... O lanet gün anlamıştım... Annesi için istediği parayı vermeyi reddetmişim, çok, çok azdı... Aslında hazırlamıştım parayı ama bir kere daha gelmesini istemişim... Bir kere daha benden istemesini... Evet, ne diyordum? Evet o gün biliyorum, akşam eve geldiğimde ve onun olmadığını ve masanın üzerinde yalnızca bir kâğıt parçası görünce anlamıştım... ‘Lanet olası paran sende kalsın, artık senden hiçbir şey istemiyorum.’ Böyle yazılıydı, başka bir şey yoktu... Bayım üç gün üç gece boyunca deli gibi olmuştum. Nehri arattım ve ormanı, polise yüzlerce para verdim... Bütün komşulara gittim ama sadece gülüp alay ettiler... Hiç, hiçbir şey bulunamadı... Nihayet başka köyden birisi bana haber getirdi... Onu görmüş... Bir askerle birlikte trende... Berlin’e gitmiş... Aynı gün arkasından gittim... Kazancımı bıraktım... Binlerce kaybettim... Beni soydular uşaklarım, kâhyam, hepsi, hepsi... Ama size yemin ederim, bayım, umurumda değildi... Berlin’de kaldım, bir hafta sürdü o insan kalabalığında onu bulmam... Yanına gittim... Zorla nefes alıyordu.

“Bayım, size yemin ederim... Ona ağır bir söz söylemedim... Ağladım... Dizlerimin üzerine çöktüm... Para vermeyi teklif ettim... Tüm servetimi yönetmesini söyledim çünkü o zaman anlamıştım artık... Onsuz yaşayamazdım. Saçının her telini seviyorum... Ağzını... Bedenini, her

şeyini, her şeyini... Onu dışlayan bendim sonuçta, yalnızca ben... Birdenbire içeriye girdiğimde benzi ölü gibi soldu... Hancı kadına rüşvet vermiştim, muhabbet tellahıydı kadın; kötü, adi bir kadındı... Karım duvardaki kireç gibi olmuştu... Beni dinledi. Bayım, zannedersem sevinmişti... Evet beni gördüğüne sanki sevinmiş gibiydi... Ama ben paradan bahsedince... Oysa size yemin ederim, artık para düşünmediğimi göstermek için söylemiştim... İşte o zaman tükürdü... Ve sonra... Ben hâlâ gitmek istemediğim için... Âşığını çağırdı ve ikisi benim hâlime güldüler... Ama bayım ben tekrar tekrar gittim oraya, günbegün. Evdekiler bana her şeyi anlatmıştı, hergelenin onu terk ettiğini ve karımın darda olduğunu biliyordum, bir kez daha gittim oraya... Bir kere daha, bayım ama bana bağırıp ve gizlice masaya bıraktığım parayı yırttı; sonra yine de bir daha gittiğimde artık yoktu...

Onu yeniden bulmak için neler yapmadım ki bayım! Yemin ederim size, bir sene boyunca yaşamadım, sadece iz sürdüm, ajanlar görevlendirdim, ta ki Arjantin'de olduğunu öğrenene kadar... Bir... Kötü bir evde..." Biraz tereddüt etti. Son kelimesi hırıltı gibi çıkmıştı. Ve sonra sesi kalınlaştı.

"Çok korktum... Önceleri... Ama sonra hatırladım, onu dışarı iten bendim, sadece ben... Sonra kim bilir ne kadar acı çektiğini düşündüm, zavallı... Çünkü o her şeyden fazla gururludur o... Avukatıma gittim, o da konsolosa yazdı ve para gönderdi... Kendisi paranın kimden geldiğini öğrenmeden... Sadece geri gelmesi için. Her şeyin yolunda olduğuna dair bir telgraf gönderdiler... Geleceği gemiyi biliyordum... Ve Amsterdam'da bekledim... Üç gün erken gitmişim oraya... Öylesine sabırsızdım... Nihayet geldi, ufukta geminin dumanını bile görünce mutlu oldum, yanaşıp durana kadar bekleyemeyeceğimi zannettim, yavaş, öyle yavaş geliyordu ve sonra yolcular geminin merdivenlerinden indiler ve nihayet, nihayet o da indi... Onu hemen tanıyamadım... Başka türlüydü... Makyajlıydı... Bir de öyle... Sizin onu gördüğünüz gibiydi... Ve benim beklediğimi görünce... Rengi soldu... İki tayfa onu tutmak zorunda kaldı, yoksa merdivenden düşecekti... Karaya çıktığında hemen yanına gittim... Bir şey söylemedim... Boğazım düğümlenmişti... O da konuşmadı... Ve yüzüme de bakmadı... Hamal önümüzde bavulları taşıdı, biz de arkasından yürüdük, yürüdük... Sonra birden durdu ve dedi ki... Bayım, bunu öyle bir söyledi ki... İçimi çok acıttı, öyle üzücüydü ki... 'Hâlâ karın olmamı istiyor musun, şimdi hâlâ?' Elini tuttum... Titriyordu ama hiçbir şey söylemedi. Ama her şeyin yine yolunda olduğunu hissettim... Bayım, nasıl mutluydum! Bir çocuk gibi etrafında dans ettim, odaya gittiğimizde ayaklarına kapandım... Aptalca bir şeyler söylemiş olmalıyım... Çünkü gözyaşları arasından gülümsüyor ve beni okşuyordu... Tabii sadece ürkek ürkek... Ama, bayım... Bu bana nasıl iyi geldi... Yüreğim eridi.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.